

Strašna zmeda in zastoj v Romuniji

Vedno več žrtev in škode - Gospodarsko in javno življenje ohromljeno
Boj. In razgasi generala Antonescu

Bukarešta, 12. nov. m. Astronomski inštitut v Bukarešti sporoča, da je bilo po zadnjem najhujšem potresnem sunku zaznamovanih še sedem manjših potresov. Dejstvo, da so ti slabši potresi prišli za prvim velikim potresnim sunkom, kaže, da so se zemeljske plasti zdaj le že pomirile in da je glavna nevarnost minila. Toda vse javno in gospodarsko življenje je zaradi potresne škode ustavljeno, promet onemogočen, ljudje pa do blaznosti zbegani.

Vlada je sklenila mobilizirati vse inženirje, arhitekta, zdravnike, zdravstveno osebje in druge gradbenike. Izvajali bodo dela pri popravilih vsega tistega, kar je razdeljal strahotni potres. Takoj bodo začeli popravljati železniške proge in telefonske ter brezjavne vezi. Radijska postaja v Bukarešti stalno opozarja prebivalstvo, da naj ostane mirno in na svojih domovih, toda ljudstvo je še vedno popolnoma zmedeno in pušča v nemar sleherni, tudi reševalno delo. Zmeda bi utegnila prizadeti še večjo škodo kakor sam potres.

Zaradi večeršnjih novih potresnih sunkov je prišlo do več eksplozij na mestih, kjer so petrolejski vrelci. Tam divjajo požari. V mestu Djurdju je uničenih 65 odstotkov vseh stavb. V romunskih industrijskih krogih so mnogi, da bo trajalo več tednov, preden bodo mogli izvažati petroleje, ker črpalne naprave pri teh vrelcih zahtevajo resnih popravil.

Poglavar romunske države general Antonescu je sredi izdal naslednji razglas:

»Romunil Usoda nam je prizadejala težak udarec in sklonimo glave pred višjo silo. Toda nazaj ne moremo. Z jasnim čelom začnimo spet korakati dalje. Premagan je samo tisti, ki se vda. Naj se zgodi karkoli, jaz sem z vami in vi ste z menoj do zmage. Čim hujši udarci usode so, tem trdnjša je naša odločenost za delo, močnejša naša volja za zmago. Naj se zgodi karkoli, mi moramo delati naprej, tako kakor delam jaz, in prav isto zahteva usoda tudi od vas, Romuni. Od nikogar ničesar ne prosimo. Človek umre, kadar se mu smrt približa. Mi smo mnogo izgubili. Delo vsakega posameznika od jutra do mraka in bratstvo nas bo privedlo počasi, toda zanesljivo do naših ciljev. Kadar

bomo iz temeljev začeli postaviti kamen na kamen v potu svojega obraza, tedaj bomo prišli do tiste višine, zaradi katere se je mnogo rodov pred nami žrtvovalo. Višja volja, ki se ji človek ne more upirati, je hotela oviram, ki so se našle 6. septembra na moji poti, dodati še nove, toda jaz se ne umikam — zaradi vas in samo zaradi vas. Z vašo pomočjo bomo zmagali. Romuni, bodite hrabri!«

2. Več ministrstev je moralo ustaviti delo zaradi škode, ki jo je potres povzročil po posameznih ministrskih poslopih. Palačo generalnega ravnateljstva državnih železnic so morali izprazniti. Včeraj popoldne je izpod razvalin Carltona hušnil ogenj in dim. Iz tega sklepajo, da je prišlo do eksplozije v spodnjih prostorih te ogromne, 12 nadstropne bukarštanske palače. Več članov reševalnega oddelka je pri reševanju dobilo take poškodbe, da so umrli. Nevarnost je, da vsak trenutek utesne pritiski do eksplozije glavnega petrolejskega skladišča v Bukarešti. Reševalna dela se nadaljujejo. Oblasti so odredile, da se morajo izprazniti vse hiše v okolici carltonskega bloka.

Casopisje zelo obširno poroča o razdejanju in o žrtvah pod temi razvalinami. Po izbruhu je izgubljeno vsako upanje, da bi bilo mogoče rešiti vse tiste, ki so ostali živi zakopani pod razvalinami Carltona. Popoldansko časopisje piše o »apokaliptičnih časih«. Takšno pisanje je značilno za ozirom na razpoloženje prebivalstva v romunski prestolnici.

Prihod rdečega zunanjega ministra v Nemčijo

Nemške napovedi pravijo, da bo med posveti v Berlinu Sovjetija neuradno pristopila k vojaški zvezi med Nemčijo, Italijo in Japonsko

Berlin, 12. nov. m. Snoči je bilo izdano naslednje uradno poročilo:

Predsednik sveta ljudskih komisarjev Zveze socialističnih sovjetskih republik in ljudski komisar za zunanje zadeve Molotov, ki se je odpravil iz Moskve v nedeljo v Berlin na povabilo nemške vlade, bo prispel tja v torek dopoldne. Na postaji ga bo sprejel nemški zunanji minister von Ribbentrop. Snoči je Molotov s svojim spremstvom in nemškimi veleposlanikom v Moskvi prispel na nemška tla. Tu so ga sprejeli z vsemi častmi.

V nemških političnih krogih z največjim zanimanjem pričakujejo prihoda sovjetskega zunanjega ministra v Berlin. Zatrjujejo, da se bodo za časa Molotova v Berlinu z nemškimi vodilnimi politiki pretresali ne samo vprašanje o nemško-sovjetskih odnosih, temveč tudi osovražni Sovjet-

ske zveze z državami, ki so sklenile trojni pakt. Po vsej priliki bo prišlo do podpisa listine, ki res da ne bo pomenila pristopa Sovjetske Rusije k trojni zvezi. Sovjetska Zveza želi ohraniti svoje stalne uradne nevtiralnosti, za kar imajo Nemci popolno razumevanje. V pogodbi, ki bo podpisana v Berlinu, bi bil obsežen sporazum, ki bi predstavljal soglasnost držav Sovjetov s cilji trojne zveze med Nemčijo, Italijo in Japonsko. Sovjetska Rusija, čeprav ne bi pristopila uradno v trojno zvezo, bi se vendar pridružila načrtom za preurejanje sveta. To preureditev bi izvedle Nemčija, Italija, Japonska in boljševiška Rusija. Mislijo, da se bo posrečilo doseči tudi popolno soglasje med Italijo in Japonsko na eni in Sovjetsko Rusijo na drugi strani, da bi se odstranili vsi vzroki za medsebojne napetosti.

Na sestanku med zastopniki Sovjetske Zveze in Nemčije ni pričakovati kakršnihkoli težav, ker so temeljne politične smernice med Rimom in Sovjetsko Rusijo že ob lanskem podpisu nenapadne pogodbe bile spravljene v soglasje ter ves čas ta politika ni zadela na resnejše težave.

Poudarjajo, da bo Molotov ostal v Berlinu do četrka. Nato se bo vrnil z vsem svojim spremstvom v Moskvo. Ze v sredo zvečer je treba pričakovati uradnega poročila, ki bo v njem na kratko pojasnjen smisel tega zopetnega sestanka med nemškimi in sovjetskimi državniki. Ker pa je v spremstvu Molotova tudi šef pravnega oddelka v ministrstvu za zunanje zadeve, jasno govori, da bo v Berlinu podpisana važna pogodba.

Angleške napovedi o splošnem napadu na Italijo

Bombardiranje Sardinije in Napolija

London, 12. novembra, o. United Press poroča: Angleški vojni minister je imel včeraj v Londonu govor, v katerem je dejal, da bo Anglija še to zimo napadla Italijo s kopnega, z morja in iz zraka. Izvedba tega napada je zdaj prva angleška vojaška naloga. Angleži si bodo z vsemi silami prizadevali, da zadajo Italiji čim hujše udarce.

Milan, 12. novembra. DNB: Z ozirom na vesti, po katerih so britanska letala bombardirala Milan in pri tej priliki vrgle bombe na industrijski del

civilnim prebivalstvom in porušenih tudi več zasebnih hiš.

Zaradi poraza italijanske divizije »Venezia« v Pindusu, se je morala umakniti na levem krilu še ena divizija, ker ji je drugače pretila obkolitev.

S tem je prvo razdobje grško-italijanske vojne zaključeno. V drugem razdobju pričakujejo večje italijanske ofenzive ali pa naglih grških sunkov v Albanijo.

Hud letalski spopad med Nemci, Italijani in Angleži nad Londonom

Berlin, 12. novembra, DNB: Nemško vrhovno poveljstvo poroča snoči: Letalska masševalna akcija proti Londonu se je nadaljevala brez prenehanja. 10. novembra in v noči z 10. na 11. novembra. Razen tega smo izvedli čez dan mnogo napadov na razne vojaške cilje v južni in vzhodni Angliji. V pristaniščih Backshillu, Hastingsu, Dovru, Claktonu in Yarmouthu smo bombardirali skladišča in prometne naprave, v Eastburyju, Margatu in drugih krajih pa železniške proge. Nemške bombe so uničile več barak in zavetišč za čete. Ponoči smo uspešno bombardirali Birmingham in Liverpool ter neko tovarno za orožje v Greenhamu. Neko nemško letalo je vzhodno od

Midlesborougha potopilo neko britansko trgovsko ladjó za 8000 ton.

London, 12. novembra, o. Včerajšnji dan je bil za angleške lovce zopet dan zmage. Nemška in italijanska letala, ki so hotela prileteti preko reke Temze nad London, so bila od angleških lovcev odbita. Le nekaterim letalom se je posrečilo zmetati bombe na mesto. Angleški Hurricani so se spustili v boj z italijanskimi letali in so jih sestrelili 13, od teh je bilo 8 bombnikov in 5 lovskih letal. Italijanska letala niso sestrelila nobenega angleškega letala. Druga letala so sestrelila 12 nemških letal. Eno letalo vrste »Dornier« je bilo sestreljeno v grofiji Kent. Skupno število sestreljenih nemških in italijanskih letal je 26.

16 dan vojne med Grčijo in Italijo:

Grška poročila o uspehih na vseh bojiščih

Grški protinapad ob obali in pri Korči - Italijansko vojno vodstvo v Albaniji zamenjano

Italijansko uradno vojno poročilo št. 157 Grčije, in bojov na grškem bojišču ne omenja.

Atene, 12. nov. Atenska agencija poroča: Po poročilu št. 15 glavnega štaba grške vojske, je sovražnikovo letalstvo bombardiralo nekaj krajev na otoku Kreti. Večje stvarne škode ni bilo. Na epirski fronti je grško topništvo uspešno obstreljevalo sovražnikove čete, ki so na umiku pustile na bojišču mnogo vojnega materiala. V gorski pokrajini ob Pindusu so bile med 28. oktobrom in 10. novembrom večje operacije, ki so se končale z umikom tretje italijanske planinske divizije, čeprav je bila ta divizija ojačena s konjenico, z bersaljeri in z oddelkom fašistovske milice.

Nekje v Italiji, 12. nov. Stefani: Italijanske divizije, ki so bile poslana na grško bojišče, ter tiste, ki bodo šle pri tja, predstavljajo skupino armad iz Albanije, nad katerimi je prevzel poveljstvo 9. t. m. general Sotolu. To so 9. armada pod poveljstvom generala Maria Verecelina, sedanega poveljnika armade v Padovski nižini, ter 11. armada pod poveljstvom generala Gelosa, do sedanega poveljnika 3. armade.

Atene, 12. nov. o. U. P. Uradno poročajo, da je bilo na srednjem delu bojišča pri Pindusu, kjer so Grki obkolili italijansko divizijo, ujeli veliko število Italijanov, med njimi tudi več višjih častnikov, katere so odpeljali v Solun. Zajeli so tudi veliko vojnega materiala, med tem tudi mnogo strojin, katere sedaj uporabljajo proti Italijanom.

Spet tuji bombniki nad južno Srbijo

Belgrad, 12. nov. o. Včeraj popoldne so neznan tuja letala v veliki višini priletela na južnosrbski mesti Velea in Djevdjelijo. Tudi Bitolj je imel tri letalske alarme. Tuja letala so prihajala od Soluna in so bombardirala grško obmejno mesto Gumendž. Najbrž so bila to letala, ki so imela nalogo bombardirati Solun. Takoj, ko so tuja letala prišla nad naše ozemlje, so se dvignili naši lovci, da bi jih s silo pregnali, vendar so tuji bombniki med tem že krenili iz našega ozemlja.

Od Gdanska do srednje francoske obale

Doslej najsilnejši angleški napad nad Nemčijo

Berlin, 12. nov. DNB. Snočnje nemško uradno vojno poročilo pravi o angleških napadih:

V noči od 10. na 11. novembra so sovražnikova letala metala bombe na več krajev Nemčije. Povzročila so požar v nekem skladišču, na dveh drugih mestih so pa poškodovale električne naprave. Razen tega so sovražnikove bombe poškodovale tri kmečke hiše. Ena oseba je ubita, devet jih je bolj ali manj ranjenih. V letalskih bojih smo včeraj zbili štiri sovražnikova letala. Pet nemških letal pogrešamo.

London, 12. nov. o. Reuter: Od sobote na nedeljo so angleška letala izvedla doslej najdaljši polet: iz Anglije v Gdansk. Angleška letala so bom-

bardirala vsa mesta od Gdanska pa do Cherburga. V Gdanku je bilo zmetanih ogromno bomb na petrolejske čistilnice in železniška križišča. Druge skupine letal so bombardirale tovarne v čistilnice v Gelsenkirchenu, Bremeu, Kruppove tovarne v Essenu, ladjedelnice v Kielu, doko v Duisburgu, Fockerjevo tovarno v Amsterdamu, železniško križišče v Dresdenu in Hammu. Povsod so ta letala povzročila velike požare in pa močne eksplozije. Podnevi pa so bombardirala Calais in Boulogne. Bombardiranih je bilo tudi 14 nemških letališč. Z vseh teh poletov se pet angleških letal ni vrnilo.

To je bil doslej največji angleški napad na Nemčijo.

Važeu sklep češke in polske vlade v Londonu:

Bodoča Češka in Poljska - ena država

London, 12. nov. o. United Press poroča: Poljska in češkoslovaška vlada v Londonu sta včeraj dali uradno izjavo o tem, da se bosta Poljska in Češkoslovaška po končani vojni kot neodvisni in samostojni državi združili v najtesnejšo politično in gospodarsko zvezo ki bo pomenila odpravo ne-

naravnih meja v Srednji Evropi. Izjava pravi, da poljska in češkoslovaška vlada preučujeta podrobne načrte za bodočo sodelovanje med obema slovan-skima državama, ki sta izgubili samostojnost v veliki meri zaradi tega, ker nista po krivdi bivših političnih voditeljev prej prišli do takega sklepa.

Vesti 12. novembra

Grška vlada je prejela protest jugoslovanske vlade zaradi bombardiranja Bitolja. Kakor poročajo beograjski listi, bo grška vlada v kratkem odgovorila na jugoslovanski protest in dokazala, da nanjo ne pade nobena krivda, čeprav razume jugoslovansko stališče in opomine.

Škoda zaradi potresa v Romuniji znaša po prvi približni cenitvi najmanj milijardo dinarjev.

Vsa skrivnost sovjetske zunanje politike je strah pred Nemčijo in njeno oboroženo silo. Nemške armade stoje ruskim nasproti od finskega severa pa do ustja Donave. Spopad s takšno silo, kakor je Nemčija, bi pomenil konec boljševizma v Rusiji in konec sedanjega reda tam. Zato bodo Sovjeti storili vse in privolili vse, da se takemu spopadu ognejo, zlasti če bi utegnili pri tem še kaj pograbit. Iz tega razloga je razumljiva izdaja boljševiških idej ter poživljanje na tako imenovano slovanstvo, s katerim šari rdeča propaganda po malih slovanskih državah. Obisk sovjetskega zunanjega ministra Molotova v Berlinu je nov odgovor na neumno spraševanje, kaj bo vendar storila Rusija. Tako piše o omenjenem dogodku »Newyork Sund«.

Angleško bombardiranje Gdanska razlagajo ameriški listi kot angleško demonstracijo proti obisku rdečega zunanjega ministra v Berlinu. V Gdanku naj bi se Molotov sešel z Ribbentropom in takoj pri prihodu videl moč Anglije, proti kateri se bo Rusija zvezala z Nemčijo.

Madžarska poslanca Kovacs in Wirth sta bila izročena sodišču, ker sta z nasiljem in atentati pripravljala spremembo sedanjega reda. Poslanca bosta najbrž obsojena na smrt.

Včeraj so po vsej Italiji praznovali 71 letnico kralja in cesarja Viktorja Emanuela III.

Poročila o letalskih izgubah

Včerajšnje nemško uradno poročilo:

4 angleška letala sestreljena,
5 nemških letal pogrešanih.

Današnje angleško uradno poročilo:

Včeraj nad Londonom sestreljenih:

13 italijanskih letal,
13 nemških letal,
2 angleška lovca uničena,
2 pilota rešena.

Angleški zunanji minister lord Halifax naj bo v kratkem odstopil, ker se mu ni posrečilo pridobiti Sovjetov za zavezništvo z Anglijo. Na njegovo mesto bi prišel sedanji vojni iminister Eden, ali pa delavski zastopnik Anderson.

Zelenziška zveza med Jugoslavijo in Grčijo je od danes dalje obnovljena. Kdor hoče potovati v Grčijo, mora imeti posebno dovoljenje od grškega poslanstva v Beogradu.

mesta in porušila tovarne »Pirelli«, v italijanskih uradnih krogih odločno trdijo, da britanska letala niso metala v omenjenem času bomb ne na Milan in ne na okolico. Znamenje za alarm je bilo v Milanu in po mestih severne Italije dano samo zaradi varnosti. Britanske bombe niso ubile niti enega italijanskega vojaka, pač pa je izgubilo življenje nekaj starcev, žena in otrok.

London, 12. nov. o. Reuter: Angleško pomorsko poveljstvo je izdalo uradno poročilo, v katerem pravi, da je že dvakrat potopljena angleška letalonosilka »Ark Royal« od sobote na nedeljo zvečer priplula v bližino italijanskega otoka Sardinije. Letala s te ladje so bombardirala glavno mesto Sardinije Cagliari, kjer so povzročile precejšnjo škodo. Kmalu nato so se pokazala italijanska letala nad »Ark Royal« in ga bombardirala. Lovska letala z »Ark Royal« so preprečila Italijanom približati se ladji in so sestrelila dve italijanski letali. »Ark Royal« ni pretrpel nobene škode.

Angleška letala so od 9. na 10. november ponoči napadla Napoli, kjer so bombardirala petrolejsko rafinerijo in pa železniško postajo. Letalci poročajo, da so povzročili velike požare.

Letalstvo ne bo odločilo vojne proti Angliji

Berlin, 12. nov. o. United Press poroča: General Kabisch piše v dnevniku »Kölnische Zeitung« o nadaljevanju vojne proti Angliji in opozarja nemško ljudstvo, naj ne misli, da bo vojno dobilo nemško letalstvo samo. Tako pričakovanje je preveč optimistično. Edina pot do zmage je, da Nemčija spravi v Anglijo kopno vojsko. Ljudje, ki mislijo, da so vojno na Poljskem dobili nemški strmoglavci, se motijo. Letalstvo je res močno podpiralo nemško armado, toda poljske vojske so premagali nemški oddelki. Tudi Varšavo je bilo treba zavzeti z armado, zakaj samo letalstvo ne bi bilo moglo zlomiti odpora tega mesta. Bliskovita letalska vojna proti Angliji ne bo prinesla odločitve.

Nova državna zveza naj bi po teh načrtih imela skupen denar, skupno železniško upravo, skupno zunanjo trgovino in bi tvorila tudi carinsko unijo. Vsaka bi imela svojega predsednika, svojo zbornico, vlado in vojsko, toda zunanja politika in vojno vodstvo bi bilo enotno. Izjavo sta v imenu obeh vlad prebrala češkoslovaški propagandni minister Ritka in poljski propagandni minister Stronski.

Razne zgodbe iz sodne dvorane

Strožje kazni nasilnežem v zaščito železničarjev - Učiteljska tiskarna - delniška družba

Ljubljana, 12. novembra.

»Treba je osebe, ki vrše službo na železnici, močnejše zaščititi in one, ki so nasproti železniškim sprevodnikom nasilni, strožje kaznovati. Kam bi promet zavozil, ne vem, ko bi ljudje v vlakih delali, kar bi se jim hotelo,« takole nekako je končal sodbo predsednik malega senata g. Ivan Brelih sodbo, s katero sta bila dva brata prav občutno kaznovana zaradi zločina javnega nasilja. Delavec Leopold Mazovec iz Zgor. Kašlja je bil kaznovan na šest, brat France Mazovec pa na pet mesecev strogega zaporu, to nepogojno. Ozadje sodbi je tole:

Bilo je lani 27. decembra zjutraj, ko sta se brata Polde in France peljala z lokalnim vlakom iz Zaloge proti Ljubljani. Med vožnjo je na ukaz revizorja sprevodnik Janez Lenarčič zahteval od Leopolda vozni listek, ki mu ga je pomolil, nato pa se železniško legitimacijo za znižano delavsko vozino. Polde je to zahtevo odklonil. Vmes je posegel brat France, zaletel se je v sprevodnika in ga pritisnil k vratom vagonskega stranišča. Oba brata sta nato sprevodnika tiščala. Tudi nekateri potniki so njima pomagali, se lotili sprevodnika in ga brcali. Brata sta ta položaj izrabila v trenutku, ko je vlak na viaduktu počasneje vozil, skočila iz vlaka in pobegnili. Sprevodnik je imel po nalogu revizorja Josipa Grada nalogo, da Leopolda Mazovec predvede na glavnem kolodvoru pred službojega uradnika, da pokaže mesečno legitimacijo za znižano vozino.

Pred senatom zločina javnega nasilja po paragrafu 128 k. z. obtožena brata sta se izgovarjala, da sta bila nekoliko razburjena in da ni bilo tako hudo. Sprevodnik Janež kot pričča zaslišan je v vseh podrobnostih potrdil, kako sta se ga obtožena z bratjalno silo lotila in ga zaničevala. Bil je v

nevarnosti, ker so še ostali potniki pritisnili nanj. Po kratki razpravi je sledila sodba, kakor smo gori omenili.

»Učiteljska tiskarna« je nad 24 let poslovala kot zadruga z omejeno zavezo. Celokupni delež je znašal 171.250 din. Cista imovina tiskarne po bilanci z dne 31. decembra 1939 je znašala 1.020.638 dinarjev, od tega zneska je odpadlo na razne rezervne fondse 1.749.388 din, ostanek na gori navedene deleže. Na običnem zboru 15. septembra t. l. se je zadruga »Učiteljska tiskarna« spremenila v delniško družbo, kakor to zahteva novi trgovski zakon. Izdanih je bilo 541 delnic po 250 din v skupnem znesku 135.250 din. Delnice je podpisalo 165 interesentov. Ta sprememba je bila zaznamovana tako v trgovskem registru okrajnega sodišča, kakor tudi v zemljiški knjigi okrajnega sodišča, kjer je bil prepis zapisnika o običnem zboru delničarjev v celoti predložen in shranjen v zbirki zemljiško-knjižnih listin. Za predsednika upravnega odbora je bil izvoljen g. Ivan Michler, šolski nadzornik v Ljubljani, v upravni odbor: Rado Grum, šolski nadzornik v pok. v Ljubljani, Karel Stravs, šolski upravitelj v Dol. Logatcu, Josip Nepokoj, šolski upravitelj v Moravčah, Janko Pogačnik, učitelj v Celju, in Ivan Womer, šol. upravitelj v Mariboru. V nadzorni odbor: Vekoslav Mlekuz, učitelj v Ljubljani, Vrhovec Stanko, šolski upravitelj v Logu, Dequal Ciril, šolski upravitelj v Mozlju pri Kočevju, Kolenc Lojze, učitelj v Zagorju ob Savi, in Serajnik Josip, šolski upravitelj Dvojce-Mojstrana. Delniška družba je prevzela vso imovino tiskarne. Po bilanci je bilo poslovanje v Franciškanski ulici cenjeno na 892.226 din, vredno pa je sedaj najmanj tri milijone dinarjev, kakor navaja poročilo, podano na običnem zboru.

Prostor na soncu...

Bog ve, če se popotnik v afriški puščavi bolj razveseli zelenice s hladno vodo kot smo se mi vsi sončni žarkov zadnje dni. Ze dopoldne so kukali skozi okna hladnih pisarn in temnih trgovskih lokalov ter zvaljali za seboj poglede in misli strojepis in tudi šefov.

Opoldne je bilo že prijetno toplo. Po kosilu so vas noge kar same od sebe zanesle na klopico pred hišo (seveda, če ste tako srečni, da jo imate, in pred njo svoj lasten prostor na soncu) ali pa proti parku.

Naj reče, kdo kar hoče, toda v vsakem letnem času sonce po svoje, čisto na poseben način sije. Zdajle, v novembru, je sončna svetloba bela, jarka, kakor lah oblačnice, in gorka kakor toplota peči, pa le, če jo uživaš ob primernem ozadju. Zato jesenski sprehodi po prisojnih gozdnih obronkih, kjer nam odpadajoče listje šelesti pod korakom in urna verveca nenadno švigne čez stezico, zato hrepenenje po nepozabnih dneh trgovca, po klopici pred belo zidnico, kjer te končna svetloba zazibava v prijetno brezmočnost in glas klopotev prinaša sanje pri budnih očeh.

Površnik razpet, razkrita glava naslonjena nazaj na naslonjalo, da sije sonce naravnost in priprte veke, na licih pa blažen otroški smehljaj — tako izgleda jesenski človek, ki je našel vsaj za pol urice prostor na soncu...

Oni, ki ga ne najdejo, ali ki ga še niso našli, trodijo v gruclah po belih stezicah. Pogovori tečejo večinoma v štajerskih dialektih. Kako pak — saj so ponajveč akademiki, ki so še večeraj nosili doma »pultec na prešo, zvečer pa peli skupaj z drugimi« čehič pred zidnico, danes pa so spet »gospodje akademiki, ki se ognjeni v svetle površnike in s prešerno poveznjenimi rjavimi klobuki sprehajajo po promenadi. Minili so jim dnevi oddiha in spet se bo treba zapreti v predavalnice in laboratorije. Ni to vsem prijetno, toda potrebno je njim, ki si hočejo priboriti — boljši prostor na soncu...

Da, prostor na soncu! Vprav jesenske sončne dni, ko je sončna svetloba in toplota tako blagodejna, ko vsak sprehajalec zavidja srečneže, ki so si pravočasno zagotovili prostor na soncu — na klopici, in ko po trije pospešijo korake, kadar se kdo dvigne s klopi in odide — vprav ob takem trenutku postane človeku jasno, zakaj nazivljemo borbo za obstanek »boj za prostor na soncu«...

»Smem prisesti?« — »Prosim!«

Zastaven fant, a malo upadlih in bledih lic, prisede. Obleden je prav skromno, pisano srajco nosi, razpeto v klubov novembra, brez kravate, brez površnika, brez klobuka.

Nekaj časa molk. Toda — kdo bi mogel ostati nem in vase zaprt, če sonce tako svetlo in toplo sije! »Se kar lepo vreme imamo, kajne?«

»To pa je res!«

»Vi ste pa gotovo iz Slovenskih gor!«

»Prekmurci sem!«

»Ste pa od daleč prišli v našo belo Ljubljano!«

»Saj sem moral, če sem hotel najti svoj prostor na soncu! Če pa bi mi ne bilo treba, bi bil raje ostal v Prekmurju, doma.«

»Torej Vas ni izvalil od doma notranji klic, po — klic, in niste iz lastne volje postali, kar ste?«

Fant se grenko nasmehne.

»Poklic! Poklic po lastnih željah...! Ali je na vsakih tisoč vsaj eden, ki je postal to, kar je hotel postati? Saj ni niti mogoče! Kadar spoznate, za kaj ste prav za prav rojeni, ste že na sredi življenjske poti in nazaj več ne morete, znova začeti se več ne splača!«

»Da, menda se res vsak človek v svoj poklic le vda, kot v usodo, ki je predurjena in moč...«

»In vidi v svojem poklicu samo možnost, da se more preživljati, samo sredstvo, s katerim se skuša priklopiti do boljšega prostora na soncu... Kar pogledate: dokler je veljalo, da jurist najlaže zasluži, so se vsi hiteli vpisovati na pravno fakulteto, zdaj pa, ko bolje kaže za tehnične poklice, drvi vse na tehniko...«

»Vi ste gotovo tudi sam študent, kajne? Jurist pa najbrž niste, ker pravite, da juristi študirajo samo zato, da laže služijo denar... Kaj pa Vi študirate?«

»Matematiko! Prav za prav niti te ne več. Sem, hvala Bogu, ravno zdelal!«

»Torej dovolite, da vam čestitam, čeprav neznanec!«

»Bog plati! Saj ste prav!«

(Včasih so visokošolci tak slovesen dan praznovali v fraku in z belo cvetko v gumbici, slovenski kmečki akademiki naših dni pa si privoščijo na ta dan — po dolgem času spet — urico sedenja na klopici na soncu...)

Prostor na soncu!

Vsi se borimo zanj, vsi hrepenimo po njem! Ljudje postajajo po sončnih ulicah, obrtniki in trgovci postajajo med vrati, skozi katere jih sonce obseva in lokomotive, ki nenehno ropotajo po črnih tirih in vozijo skrivnostno zaprte vagonne v borce s državo, odgovarjajo enakomerno na naše uganje, kakšen cilj morajo imeti ljudje pred očmi, da zanj uporabljajo tako strašna sredstva kot je vojska:

Prostor na soncu, prostor na soncu, prostor na soncu...

Smrtna avtomobilska nesreča pri Stožicah

Težki sodovi so pokopali pod seboj železniškega strojnika Zupančiča Matijo

Celje, 12. novembra.

Snoči okoli osmih se je pripetila pri Stožicah pri St. Jurju ob južni železnici težka avtomobilska nesreča, ki je zahtevala smrtno žrtev ter precejšnjo stvarno škodo. Sofer Gobec Franc se je peljal s tovornim avtomobilom v Smarje pri Jelšah po most. Z vozilom, težko naloženim s sodi, se je okoli pol 8 vracal proti Celju. V avtomobilovi kabini je imel poleg sebe še dva moška in eno žensko, dočim sta železniški strojnik Zupančič Matija in 50-letni cinkarški delavec iz Celja, Vrhovšek Julij stala med sodi na vozu. Ko je avto pripeljal čez Dolski potok kakšnih 30 metrov od Kmetijske šole, se je izognil nekemu kolesarju na strmo obcestno travnato brežino. Vozil je po pol-

Drevi ob 19 spet konjske dirke na stadionu ŽSK Hermesa v Šiški!

Ljubljana, 12. novembra.

Nedeljske konjske dirke so pokazale, da je med občinstvom veliko zanimanja za takšne prireditve. Precejšnje število gledalcev jih je v nedeljo napeto zasledovalo. Nedeljske dirke pa so bile le del celotne prireditve in se bodo drevi ob 19 nadaljevale na novem stadionu ŽSK Hermesa v Šiški. Ta del sporeda bo še prav posebno privlačen, ker bo izveden pod električno razsvetljavo. Takšne dirke so pri nas nekaj čisto novega, kajti tovrstne dirke bodo v naši državi prirejene prvič ob takšnem času in takšni režiji. Prireditelji vabijo občinstvo tudi tokrat k čim številnejši udeležbi.

Zaupanje v slovenske hranilnice

Po podatkih Zveze jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani so se pri 29 slovenskih samoupravnih hranilnicah v septembru letošnjega leta povečale vloge na knjižice za 2 milijona na vsoto 765.8 milij., v tekočem računu za 3.8 milij. na 225.9 milij. din. Skupne vloge pa so se povečale za 3.831.416 na 989.795.485 din. Povečanje vlog na knjižice se opaža pri 11, medtem ko se je število vlagateljev na knjižice povečalo pri 10, vlagateljev v tek. računu pri 4, skupno število vlagateljev pa pri 10 hranilnicah in znaša 125.563 din. Povprečna vloga znaša torej 7883 din. To so zelo razveseljivi podatki, ki dokazujejo zaupanje vlagateljev v hranilnice ter v denarne zavode sploh. To je jasen dokaz, da je varčevanje koristno in potrebno zasebnemu in javnemu gospodarstvu.

5000 vagonov soli iz Madžarske

Belgrad, 12. nov. 5000 vagonov soli bo kupila naša država na Madžarskem. Ravnateljstvo za zunanjo trgovino je že dobilo zadevno dovoljenje in bo v sporazumu z upravo državnih monopolov kupčijo izvedlo. Sol bodo delno plačali po kliringu, delno pa s kozjimi kozami, taninom in sladkorno peso.

Celje

Ban dr. Natlačen bo ter enajstemu otroku. V Novi cerkvi pri Celju so imeli posebno slovesnost. Ban dr. Marko Natlačen je bil bo ter enajstemu otroku Božnikov družine iz Hrenove pri Novi Cerкви. Zastopal ga je okrajni načelnik g. Zobec

Ljubljana od včera do danes

Prvi koncert UJMA

Snoči ob osmih zvečer je Udruga jugoslovanskih avtorjev priredila v veliki dvorani Filharmonije I. koncert slovenske mladinske glasbe. Koncertne točke je z občutkom izvajala ga. Marta Osterc-Valjalo, za kar je bila prisrčno nagajena z navdušenim odobravanjem. Koncert je bil razdeljen na tri dele. V prvem delu so bili na sporedu: Šček-Božič, Cvetko s svojo Sonatino, Liparjeve so bile Tri bagatele, Sivicev Mikijev god, podeljen na 6 delov. Kot zaključek prvega dela so sledile Škrjančeve štiri mladinske skladbe. — V drugem delu je izvajala: Osterc: Uspavanka, Svara: Miniatura, Premier: Dva otroška plesa, Bravničar: Continuo, in Sincinovo Uspavanko. — V tretjem delu pa je zaigrala Pregljevo Uspavanko, Mirk: Bluetta, Pahorjevi Dve arabeski, Dolinarjev Scherzino, Gregorčev Arieta in kolo ter kot zadnjo točko sporeda Tomčeve Male variacije.

Izvajana so bila torej samo dela še živečih slovenskih skladateljev. Koncert je bil lepo obiskan in so poslušalci zadovoljni odhajali. To je bila prva prireditev UJMA v letošnjem letu v vrsti prireditev, ki jih ima še na sporedu. Koncert je bil okrog pol 10 končan.

Da ne bo nesreče

Nekaj tednov je že od tega, kar so pred nunsko ljudsko in meščansko šolo na oglu pri Pavlinovi trgovini postavili dva kamnita stebra, ki kon-

Drobne

Zagreb, 12. nov. Izpraznjena učiteljska mesta bodo na Hrvaškem odslej oddajali z razpisi. Najprej je hrvaška oblast naredila red v šolah, potem pa je posebno pozornost posvetila ljudskemu šolstvu in izdala potrebne smernice, da se bo šola bolj približala ljudstvu in da bo postala njegova last. Obenem se je pokazalo za potrebno, da se stroga birokratizacija vrže iz šol in uvede pameten in primeren način s tem, da se odslej izpraznjena učiteljska mesta postavljajo učitelji in učiteljice po službenem razpisu. Okrajno glavarstvo, na katerega področju se izprazni učiteljsko mesto, bo takoj o tem obvestilo bansko oblast in prosvetni oddelek bo službo razpisal.

Zagreb, 12. nov. Zastopniki kluba nemških študentov v Zagrebu so obiskali te dni mestnega župana Starčevića in ga prosili, naj bi mestna občina dala na razpolago nemškimi študentom posebno športno igrišče, da bi se mogli igrati in vaditi v vseh športih. Rekli so, da je v klubu organiziranih več kot 350 nemških študentov. Župan Starčević jim je obljubil, da bo skušal njihovi želji ustreči in da bo mestna občina z vso naklonjenostjo vzela predlog v pretres.

Križevci, 12. nov. Zastopnik vodstva HSS profesor Tomašič se je udeležil zborovanja zastopnikov krajevskih organizacij HSS za križevski okraj in imel daljši govor, v katerem je zborovalcem razložil zunanje in notranje politični položaj. Nato je govoril tudi poveljnik Hrvaške kmečke zaštite Nemčija in dal navodila za ustanovitev Kmečke zaštite v vsaki vasi. Slednjic so zborovali samo predsedniki in tajniki odborov HSS in se pripravili o tem, ali je treba okrajni strankin odbor razpuščati ali pa mu podaljšati delo. V odboru sta se že leto dni prepirali dve struji in se medsebojno obtoževali. Ker ni bilo enotnosti, je profesor Tomašič razglasil, da je vodstvo stranke razpuščilo okraj, strankin odbor in bo v nedeljo novo zborovanje, na katero bo prišel tudi glavni tajnik stranke dr. Juraj Krnjevič.

Kraljevska banska uprava — referat za kontrolo ene objavlja: Ministrstvo financ — oddelek za davke v Belgradu je na predstavo banske uprave za davsko banovino z razpisom z dne 12. oktobra 1940 štev. 60720-III izdalo tolačenje, da so prijave prošnje in potrdila, katere je vlagati v smislu čl. 2 uredb o kontroli cen — oproščene plačevanja taks na podlagi točke 1 člena C taksnega zakona, ker se take rešitve izdajajo v javnem interesu in ne v interesu prosilcev.

čujeta kakih pet metrov velik polotok, ki naj bi preprečeval prehitro dohod s Kongresnega trga v Gradišcu in obratno, kar bi utegnilo povzročiti tudi večjo nesrečo, posebno še, ker pelje tam tramvajska proga prav ob hodniku. Sedaj bodo morala vozila napraviti večji ovinek. S tem pa bo dobil voznik večji pregled prostora, kar bo preprečilo vsako nesrečo, ki bi šla na račun preostrega ovinka. Včeraj so polotok tudi že betonirali. Od polotoka čez cesto v Gradišcu so delavci vložili rumenkaste podolgovate kamne, ki so podobni opekam, ki imajo isti namen, kot pri prehodu pri pošti ali Marijinem trgu. Prehodi in polotoki sta kaj umestna prav tukaj, ko hodi mladi ali v nunsko šolo ali na srednjo tehnično šolo in po drugih opravkih.

Zaloško cesto

kar pridno urejujejo. Predvsem utrjujejo tramvajsko progo. Utrjevanje proge gre že proti koncu. Sedaj valjajo delavci že čistišče, ki ga bodo tlakovali s kockami. Dobro bi bilo, ako bi z deli pohiteli, kajti Zaloška cesta je ena izmed najbolj prometnih žil, saj je to osrednja žila, ki vodi iz Ljubljane proti vzhodu. Ko bodo dela dokončana, ne bo več Zaloška cesta tista, ki je bila znana ob deževnih dneh, da je na njej toliko blata in luž, da mora imeti človek najmanj čoln ako hoče priti kam naprej. Sedaj bo tudi Zaloška cesta izgubila to svojo »slavo«.

Le zakadilo se je precej

Včeraj okrog 11 dopoldne so poklicali ljubljanske gasilce, naj pridejo v trgovino Manon v Šelenburgovi ulici. Tam se je namreč vnel pri peči leseni opaž. Kadilo se je tako, kakor bi bilo pričakovati največjega ognja. Pa ni bilo nič hudega. Se gasilci so se lahko takoj vrnili, kajti uslužbenci trgovine so že sami bili kos majhnemu ognju.

Danes nadaljevanje velikih konjskih dirk ob 19. uri na stadionu »Hermes«.

Dirkališče bo električno razsvetljeno.

Umr! je gospod Anton Žumer, posestnik in čebelar v Slov. Javorniku. Pogreb pokojnika bo v sredo, dne 13. t. m., ob 4 popoldne. Preostali naši iskreno sožalje!

Pajk z Zlate ceste

Van Vyke Mason

Prišel je do onega pijanega človeka, ki je ležal na pločniku. Neki notranji glas ga je tedaj opomnil. Ustavil se je poleg pijanca, izvlekel je svojo tobacnico, da bi mogel bolj natančno opazovati tega človeka. Predvsem je hotel ugotoviti, če je zares pijan. Iz izkušnje je vedel, da mnogi gangsterji uporabljajo ta trik, da bi se lažje približali svojim nasprotnikom. Policijski častnik je vedel, da nastopi najnevarnejši trenutek tedaj, ko bo stopil skozi temna vrata. Morda oni človek na pločniku samo preži na ta trenutek. Prišel mu je popolnoma blizu in se sklonil k njemu.

»Hej, človek! Vstanite, hladno je!«

Dobil ni nobenega odgovora.

»Ali ste me razumeli?«

Spet ni dobil odgovora. Neznavec na pločniku je bil očividno popolnoma pijan.

Toda kapetan Catleen je bil znan po tem, da ni nikdar izpuštil nobene malenkosti. Sklonil se je še nižje, da bi začutil diha človeka na zemlji. Takoj je opazil, da ni čutil duha po alkoholu. Poleg tega se

mu je zadelo, da so trepalnice človeka na tleh za trenutek zadrtile. Nedaleč od njega je še vedno stal narednik Mac Nalty in se pogovarjal z dvema moškima.

»Nesrečnež!« je glasno zamrmal Catleen. »Dobil bo še vnetje pljuč.«

To govorec je izvlekel iz žepa majhen boksal in z njim precej močno udaril neznanca na tla. Ta je izgubil zavest, in njegova nezaveda sedaj ni bila več šala.

»Ta mladenič se ne bo kmalu zbudil,« je pomislil Catleen in šel dalje.

Pošešil je svoje korake, ker je videl, da se je Mac Nalty ločil od onih dveh, in šel v smeri proti njemu.

Pred hišo s številko 444. se je še enkrat ustavil in se obrnil. Električna svetilka je razsvetljevala vrsto znanec, poleg katerih so na kovinskih tablicah stala imena stanovalcev. Pritilnil je na zvonec poleg katerega je stalo ime Dora Dabrey.

Po nekaj trenutkih so se vrata avtomatično odprla, pa tudi stopnišče se je osvetlilo. Stanovanje Dore Dabrey je bilo v tretjem nadstropju, in zato je vzel dvi-

galo. Ko se je peljal kvišku, se je vprašal, ali mu bo ta obisk končno prinesel razjasnitve tolikih skrivnosti, s katerimi je bila ovita vsa afera. Ali bo dobil razjasnitve, odkod je prihajal oni neprijetni smrad po izgoreli dlaki in kako je nastalo ono brenčanje, katerega sta dva ališala v kritičnem trenutku? In končno, ali bo zvedel, kaj se je zgodilo z revolverjem, s katerim je bil izvršen umor?

Catleen se je spominjal, da je zelo neprijetno, ker se stanovanje Dore Dabrey nahaja v tretjem nadstropju. Ker je imela hiša šest nadstropij, ga bodo njegovi sovražniki lahko napadli od zgoraj in od spodaj. On se je samemu sebi začudil, s kakšno gotovostjo je že sedaj računal na napad. Prav gotovo ga bodo lahko napadli od zgoraj, tako pač delajo spretni gangsterji.

Dvigalo je obstalo. Catleen se je še enkrat zbral, trudec se, da bi napravil obraz človeka, ki pričakuje zelo prijetnih doživljajev. Hitro se je znašel pred stanovanjem številka 3B, v katerem je stanovala Dora Dabrey. Ko je obstal pred vrati, je slišal znotraj nekakšen zamolkel šum. Takoj nato je zaslišal nežni glas bolničarke.

»Izvolite vstopiti, g. kapetan!«

Vrata so se odprla in Catleen je zagledal pred seboj nekoliko zamegljene oči Dore Dabrey.

»Drago mi je, ker Vas vidim,« je rekla z nežnim glasom. »Nadalejša sem se, da boste prišli še prej.«

Kapetan Catleen je stopil v stanovanje. V trenutku, ko je zapiral vrata za sabo, je jasno videl, da so se vrata na levi in desni nekakrat nekoliko odprle in da so iz njih opazovali neki ljudje, katerih pogledi niso obetali nič dobrega. Toda zdaj se ni mogel nikamor več umakniti in se je s trdimi koraki približal bolničarki.

Enajsto poglavje.

Ker je vedel, da Dora Dabrey od njega pričakuje, jo je objel in poljubil. Ona je nato tiho vzdihnila in šla iz prve sobe v drugo; Catleen pa za njo. Poklicajki častnik je takoj na prvi pogled opazil, da je stanovanje zelo okusno opremljeno. Na tleh je bila siva preproga, etene pa so bile pokrite s tapetami kričevce barve. Na njih so visele tudi kopije dobrih slik. V sobi sta stali še dve omari za knjige in en pribor za kajenje.

V drugi sobi, v katero je potem stopil, so bila trojna vrata. Nasproti onih, skozi katere je prišel v sobo, je bilo še dvoje vrat. Ena so nedvomno vodila v spalnico, druga pa v kuhinjo.

V sobi je bil tudi divan, prevlečen z zelenim baržunom. Divan je stal v bližini dveh okenj. Bilo je še nekaj usnjenih foteljev in dve svetilki, ki sta izpopolnjevali opremo.

Toda zdaj je Dora Dabrey pritegnila vso njegovo pažnjo. Slekla je svojo bolničarsko haljo in on jo je prvkrat videl v njeni navadni obleki. V svoji črni, tesno

prikojeni obleki je bila videti majhna in nežna. Prijela ga je s svojim malimi rokami, da bi ga pritegnila nase.

Catleen se je začudil, ko je videl, koliko se je njena pojava v tem času izpremenila. To ni bilo ono preplašeno bitje, ki jo je še pred kratkim v hiši »Pajka iz Wallstreeta« osunil, da je izvršila umor. Gledala ga je z zapeljivim pogledom in s nasmehom, kot da je zelo srečna, ker se je izpolnila velika, davna želja.

»Ali ne boste prižgali cigareto, kapetan?« je prekinila ona njegovo razmišljanje.

»Hvala, zelo rad... moram vam priznati gospodična, da imate zares lepo stanovanje. Nisem vedel, da bolničarke toliko zaslužijo, da imajo lahko tako stanovanje.«

»Niste vedeli?« ga je vprašala. »Potem zelo malo veste o bolničarkah. One zelo veliko zaslužijo, kapetan...«

Vetala je in s hitrimi koraki pristopila k mali omari na drugi strani. Vzela je iz nje steklenico pravega škotskega whiskyja in ga ponudila gostu.

»Ali hočete biti tako dobri, da bi odpili steklenico, jaz pa bom šla po steklenico kisle vode. Tam v omari boste našli vse, kar vam je potrebno za odpiranje steklenice. Takoj se bom vrnila.«

Ko je odšla, je počasi vetal in stopil k neki omari za knjige. Hitro je pogledal naslove knjig, kar je izkušnje vedel, da knjige čisto odkrivajo značaj svojih lastnikov.

Od tu in tam

Gospodarske organizacije SDS na hrvaškem ozemlju so v Zagrebu ustanovile svojo osrednjo organizacijo, ki nosi ime »Poljoprivredno kolo«. Sestanek delegatov je začel in vodil minister in predsednik stranke dr. Budisavljevič, ki je rekel, da bo imela nova gospodarska organizacija podobne naloge kakor »Gospodarska sloga« med Hrvatmi, da bo namreč skrbela za gospodarski dvig srbskega prebivalstva na ozemlju banovine Hrvatske. Za predsednika je bil izvoljen Adam Pribežević. Med odborniki je tudi komisar OUZD Gašparac.

Strahovit potres, ki je zadel Romunijo, so čutili tudi v Belgradu in v vzhodnih srbskih krajih, ki imajo podoben tektonski ustroj kakor romunsko ozemlje. Belgrajski potresomerski zavod je potres v Romuniji zaznamoval v taki silovitosti, da so vse igle aparatov izskočile in niso mogle zaznamovati sunka v vsem obsegu. Ljudje so v mestu čutili gnanje, vendar nesreč ni bilo. Pač pa je bilo nekoliko huje blizu Negotina, kjer je bilo tresenje močnejše in je več hiš pošlo. V negotinski bolnišnici se je zrušil strop. V Požarevcu se je podrla več dimnikov. Prebivalci Aleksinca so bežali na ulice, čeprav je padel dež. Podobno je bilo tudi v drugih krajih vzhodne Srbije. Predstojnik belgrajškega potresomerskega zavoda g. prof. Mihajlovič je izjavil, da bi bila tudi za Srbijo katastrofa tako huda kakor za Romunijo, če bi bilo središče potresa bližje samo za 100 km.

Trgovinski minister dr. Andres je v svoji izjavi častnikarjem izjavil ob priliki uveljavljanja uredbe o racioniranju nekaterih predmetov, da v naši državi še ni potrebe, da bi se potrošniki živilskih predmetov omejevali na veliko. Omejitve bo potrebna le v tistih redkih primerih, ko bo blaga premalo in ga naša država ne bo mogla več uvažati iz tujine.

S prihodnjim mesecem bo direkcija za zunanjo trgovino prevzela vse posle izvoznega in uvoznega odbora pri Narodni banki. Poslej bo direktno izdajala uvoznika in izvoznika dovoljenja in cije za Narodna banka, pač pa bo Narodna banka še naprej dajala devize, v kolikor jih bo imela, tistim, ki bodo izvozno ali pa uvožno dovoljenje dobili od direkcije. Tako se poslej posamezniki ne bodo mogli več obračati s prošnjami za devize na Narodno banko.

Nebotičnik bo začela te dni v Belgradu graditi znana veletrgovka Vlada Mitić, ki je lastnica velikih veleblagovnic v prestolnici. Nebotičnik bo visok 70 m, imel pa bo 12 nadstropij ter še osem metrov visok steklen stolp. Načrt za stavbo sta naredila neki berlinski in neki belgrajski inženir. Stavba bo stala sredi Belgrada. Zanj bo porabili ogromno materiala, namreč okrog pol milijona kilogramov železa, skoraj štiri milijone kilogramov cementa in okrog 10.000 kub. metrov mivke. Vsa palača bo služila za poslovne prostore veleblagovnice, stanovanja pa za tvrdkine nameščenice. Palača bo najmoderneje urejena in opremljena z vsem, kar mora moderna mestna hiša imeti.

Privilegirana družba za uvoz bo kmalu ustanovljena. Doslej obstaja že izvozna družba »Pri-zad«, ki pa se je doslikrat bavila tudi z uvozom raznih predmetov, ki drugače v njeno pristojnost ne spadajo. Ker bi pa osredotočenje izvoza in uvoza v eni sami roki privedlo do zamotanosti po-slov, bo ustanovljena uvozna družba, ki bo imela pregled in organizacijo vsega izvoza v našo državo. O tem vprašanju je že sklepala na več sejah Vlada, enako pa tudi svet za zunanjo trgovino.

Dobrodelno društvo, ki nima ne predsednika niti tajnika ali pa odbornikov, obstaja v Belgradu. Člani so prijatelji pred desetimi leti umrlega inženirja Jovanovića Mikša, ki je bil velik prijatelj revežev in zmerom vesel človek. Da bi ohranili spomin nanj, so prijatelji sklenili vsako leto obleti in obuti več revežev. Vsako leto so ponavadi oblekli in obuli po 20 revnih otrok, iz denarja, ki so ga med seboj zbrali, ali pa nabrali iz svojih šaljivih prirediteljev. Društvo nima imena, pa tudi člani se ne pojavljajo v javnosti s svojimi imeni. Letos za desetletnico društva bodo obdarovali še več siromakov.

Bitolj se polagoma vrača v normalno življenje. Porušene zgradbe so že začeli popravljati in odstranjevati ruševine, ki so nastale po bombardiranju. Mestna občina je iz svojih sredstev naklonila družinam ponesrečenim po 5000 din, ranjenecem pa po 2000 din. Kakor javljajo, se je stanje ranjenecem večinoma obrnilo na boljše, le stanje Slovencev, inž. Oskarja Milavca, je še vedno težko. Iz vseh krajev Srbije, zlasti pa iz Belgrada, prihajajo obilni denarni prispevki, ki so jih nabrali razne organizacije za pomoč. V Bitolju so se zbrali številni domači in tuji častniki, ki so si ogledali razdejanje po bombardiranju, obenem pa zbirajo podatke o poteku vojnih operacij onstran meje. Poročila dobivajo z veliko težavo, največ od beguncev, ki prihajajo iz Grčije v našo državo.

Opeke je vtikal v kante masti mesar Nikola Zupčić iz Osijeka. Mož je dobavljal trgovcem mast. Eden od trgovcev pa je mast iz kant preložil v zaboj in pri tem našel v vsaki kanti po eno opeko, vse pa so tehtale 24 kg. Ovadil je goljufivega mesarja policiji, ki je odredila sledečo kazen: prisilno bivanje v Udbini. Obenem se je začel proces tudi pred sodiščem, vendar je bil mesar odveden takoj v Udbino, ne da bi počakal na odločbo sodišča. V Donji Lapci pa je bil poslan veletrgovca Hirschler iz Koprivnice, ker ni hotel prodati nekemu trgovcu 5 kg olja, čeprav ga je imel na zalogi tedaj več kot 500 litrov.

V večjih količinah bi morali pri nas kmetje uporabljati umetna gnojila, če hočejo več pridelati. To vedo pač kmetje sami dobro. Drugo važno vprašanje pa je cena umetnih gnojilom. Poljedelci jih uporabljajo zato tako malo, ker so predraga, mnogo dražja kakor v drugih državah. Ker se mora naš kmet povrh boriti še z nešteti drugimi težavami, ni prav nič čudno, če naše poljedelstvo zaostaja. Vzrok, da kmetje pri nas tako malo uporabljajo umetna gnojila, pa ni samo v ceni, pač pa na mnogih krajih še vedno nezadostna kmetijska izobrazba. Ponekod kmetom niti na misel ne pride, da bi se na njihovi zemlji dalo pridelati le nekoliko več, če bi poskusili z umetnim gnojiljem. Zato bi bila tudi v tem oziru potrebna večja propaganda za umetna gnojila, ali z drugimi besedami, treba bo poljedelcem, ki se za vse na svetu počutijo oprijeti kakšne novosti, čeprav je v njihovo korist, dopovedati, da je kakšna nova stvar pač tudi dobra in koristna. No, pa kakor rečeno, večina to že ve. Moré je druge skrbi denarne narave. Zadnjič sta bili dve konferenci, ena v prostorih Ravateljstva za prehrano, druga pa v kmetijskem ministrstvu. Na njih so se resno bavili z vprašanjem, kako bi bilo mogoče kmetom prekrbeti umetna gnojila ceneje. Nekdo je predlagal, naj bi se vsa proizvodnja umetnih gnojil pri nas podpržavila Pistojska ministrstva pa so za zdaj sklenila ukiniti carino na uvoz umetnih gnojil. Napovedujejo, da bo ta carina ukinjena v najkrajšem času, če pa se tudi na ta način cena umetnih gnojil ne bo znižala, pravijo, da bodo to skušali doseči še na drug način.

Razprodane predstave pričajo, da je film

Vdova

zadovoljil občinstvo v vsakem pogledu. Soglasno je mnenje, da tako lepega umetniškega dela še dolgo ni bilo v Ljubljani na kinematografskem platnu. V gl. vlogah: Emma Gramatica, Isa Pola, Ruggero Ruggeri itd. Obenem predvajamo domači film

Odkritje spomenika kralju Aleksandru I. v Ljubljani.

KINO UNION, tel 22-21 Predstave danes ob 16., 19. in 21.15 uri

Na tramvaju ob deževnih jesenskih dneh

Ljubljana, 12. novembra.

V puste čase smo prišli. Lepi dnevi so minuli, sonce nima več prave moči. Tudi, če še posije, ne segreje zemlje. Kadar se prikaže, pa smo ga vendarle veseli, saj se nam zdaj v tej sivi puščobi zdi dragoceno kakor bolniku zdravilo. Komaj posije, ga že spet skrijejo temni oblaki, ki prinašajo dež. Zlepa se ne ustavi, kadar začne. Nobena obutev ne zaleže, na asfaltu celo se nabirajo luže. Ne dežaj plaše, ne dežnik ne izdasta: človek, ki se količkaj zamudi po opravih, pride moker domov.

Seveda v takem vremenu ljudje le neradi hodijo peš. Tisti, ki imajo kratek pot, se še oločijo, drugače pa je z onimi, ki stanujejo daleč. Ti se zbirajo ob avtobusnih postajališčih in na krajih, kjer so tramvajske postaje.

Ves dan gneča in prerivanje

Ob lepem, sončnem vremenu tudi ljudje, ki morajo iz službe hoditi daleč domov, radi hodijo peš, saj je prijetno in povrh se tudi nekoliko razgibljejo po dolgotrajnem sedenju v pisarnah in uradih. Ob dežju pa so rajši suhi, zato se odpravijo na tramvaj ali na avtobus. Mestna občina in avtobusna podjetja so takih dni veseli, saj je v vozilih obilo prometa. Kar naprej prihajajo novi potniki. Eni izstopajo, drugi vstopajo, na vseh postajah se ljudi kar tare. V avtobusih in v tramvajih so ljudje na tesnem kakor sardine v škatli. Toda vozniki še vedno vabijo nove, češ, kar vstopite, saj se ho tudi za vas še dobilo mesto. Malo se bodo stisnili, pa bo.

Zlasti velik je naval zjutraj, ko ljudje odhajajo v službo, popoldne, ko gredo na kosilo, potem nekoliko pred večeri, ko se spet vračajo v urade, v trgovine, po opravkih, in zvečer, ko se vračajo od dnevnega dela na domove. Ob teh dnevihi časih je po tramvajih in po avtobusih neznošna gneča. Promet pa tudi ob drugih urah daleč prekaša onega ob jasnih, sončnih in suhih dneh, zlasti na prava, ki oddaleč vozijo potnike v mesto.

Ljudje in pogovori v tramvaju

Poleg uradnika, profesorja, učenke v trgovini, gospodinj in služkinj sede na klopih ali pa se drže za »obešalnike« dijak, kmečki fantje, vajenci, kmetice, prodajalke, vojaki, stražniki, komiji, obrtniki. Kdor prej pride, prej melje — ta pregovor drži tudi v tramvaju. Za tiste, ki poznajo vstopajo, ostane prostor pri vozniku in v zadnjem koncu vozila. Če je naval še večji, potem stoji po hodniku v kabini. Tudi tisti, ki se vsak dan vozijo, morajo marsikdaj stati, čeprav k temu dejstvu napravljajo kisle in čmerne obraze. Nič ne pomaga.

Športne vesti

Ustanovljena je kolesarska zveza kraljevine Jugoslavije. V nedeljo je bil v Belgradu ustanovni občni zbor kolesarske zveze kraljevine Jugoslavije. Tega ustanovnega občnega zbora pa so se udeležili le zastopniki slovenskih, srbskih in bosanskih kolesarskih klubov. Hrvaški zastopniki niso bili navzoči.

Ustanovni občni zbor je vodil podpredsednik Slovenske kolesarske zveze Ulrik Vošpernik, ki je predlagal naslednje pozdravne telegrame: Nj. Vel. kralju Petru II., ministru vojske in mornarice, ministru za telesno vzgojo, Savezu srbskih sportskih saveza in Slovenski športni zvezi.

Pravila in odbor so bili sprejeti soglasno. Novi predsednik Bičiklitičnega saveza kraljevine Jugoslavije je Milivoje Veljović, predsednik Trgovskega sodišča v Belgradu. Drugi odborniki so: podpreds. ing. Mihajlo Popović, tajnik Sveta Stefanovič in Milorad Gavrilovič, blaginjak Kosta Antonovič, tehnični referent Ames Maks in ekonom Milovan Veljakovič. Člani uprave so še: Dr. Vojin Smolaka, Vojin Govedarica, Husein Muhibović (Sarajevo) in Ulrik Vošpernik, Ivo Otrin in Josip Butinar (vsi trije iz Ljubljane). V upravi so Hrvatoma pustili še prosta tri odbornika mesta, če se bodo odločili za sodelovanje z novo ustanovljenim forumom. Dotlej pa bo tudi forum, tako kakor še nekaj drugih nepopolen in bo ustvarjal samo nove možnosti sporov.

POLOŽAJ V HRVATSKEM NOGOMETNEM PRVENSTVU

Concordia	9	1	2	0	31,8	16	(2)
Hajduk	8	7	0	1	26,7	14	(2)
Gradjanski	7	5	2	0	31,5	12	(2)
Hašk	9	4	3	2	18,12	11	(7)
Split	9	4	0	5	14,27	8	(10)
Slavija O.	8	2	3	3	13,24	7	(9)
Slavija V.	9	2	1	6	9,19	5	(13)
Zeljezničar	9	1	3	5	11,25	5	(13)
Bačka	9	1	2	6	11,25	4	(14)
Sašk	9	1	2	6	5,16	4	(14)

Neodigrana je doslej še tekma med Gradjanskim in Hajdukom, prekinjeni pa sta bili tekmi med Gradjanskim in Slavijo iz Osjeka ter med Hajdukom in Splitom v Splitu.

Nadaljevanje konjskih dirk. Nocoj ob 7 zvečer bo na stadionu JSK Železničarja nadaljevanje konjskih dirk, katerih prvi del je bil v nedeljo. Posebna zanimivost današnjih konjskih dirk bo električna razsvetljava na stadionu.

Namizni teniški turnir za prvenstvo Hrvaške. V soboto in nedeljo je bil v Zagrebu namizni teniški turnir za prvenstvo Hrvaške. Turnirja se je udeležilo veliko število igralcev in moštev.

V konkurenci moštev je nastopilo 15 klubov, ki so bili razdeljeni v dve skupini. V finalni borbi sta nastopila STTC Subotica in zagrebški Hašk. Zmagali so Subotičani z rezultatom 5:3.

V posameznih igrah seniorjev je nastopilo 38 igralcev. Zmagal je Subotičan Tibor Harangoso nad Zagrebčanom Dolinarjem s 3:0.

Juniorjev je nastopilo 14 in je zmagal Harangoso II. (Subotica), drugi je bil Prohaska (Hašk).

Prvenstvo žensk si je osvojila Blanka Pečnik (Hašk), druga je bila Vuković Semida.

V mešanih parih sta zmagala Harangoso I. Pečnikova.

Turnir se je začel v soboto ob 19 in je trajal do 2 ponoči. Nadaljeval se je v nedeljo ves dan in ob 23 zvečer še ni bil zaključen.

Zdaj, ko je postalo hladno, pa tudi sedeči oenjujejo prostore, kjer sede. Najugodnejši so v sredi, kjer je lepo gorko. Ti so tudi najprej zasedeni, najslabše pa je ob obeh krajih, kjer se vrata stalno odpirajo, saj potniki neprestano prihajajo in odhajajo, zaidevajo ob človeka, ko tramvaj potegne, opletajo sem in tja in so sebi in drugim napori. Pa tudi sprevodnik se neprestano spreha in odpira vrata ter sprašuje potnike, kam so namenjeni, daje vozne listke in rožlja z denarjem.

Potniki so različni. Nekateri sede molče in rezervirano, kakor nedostopni vitezi ali dame s srednjeveških gradov, vso pot ne spregovore s svojimi bližnjimi niti besedice, pa čeprav se peljejo še tako daleč. Vse, kar zinejo, je to, da sprevodnik povedo, dokod gredo. Drugi pa so hudo zgovorni, brž se spuste v pogovor tuji z neznanimi in prav kmalu se potem razvije že kar živahna debata. Oslonišč zanj je v današnjih časih dovolj, in eno med njimi se danes prav gotovo pri vsakomur obnese: vojna. Marsikakšna kombinacija in prognoza se je že skuhala ta čas v tramvajskih vozovih. Pa tudi druge snovi je dosti. Draginja je še vedno aktualna, dviganje cen je že zalibog lahko vedno predmet razgovorov in tuji vprašanje, kdaj se bodo zvišale plače tako, da se bo dalo živeti, se da kar naprej še načenjati. In izstopi šden, potem drugi. In neznanci, ki so se morda prvič v življenju videli, se na ta način seznanijo mimogrede ter se prav prijazno poslovijo. Če se na isti progi v tramvaju večkrat srečajo, potem se pogosto zgodi, da postanejo celo dobri prijatelji, ki se tudi sicer, v mestu in po opravih dobro poznajo med seboj ter si gredo na roko. Tako se v tramvaju včasih sklepajo mimogrede dobra poznanstva in prijateljstva s trajno vrednostjo.

Tramvaj je tedaj prav za prav v nekem smislu tudi posredovalni urad, saj se v njem pogosto najdejo in seznanijo ljudje, ki bi se sicer nikdar ne srečali in spoznali. Tako pa se postanejo pogosto celo prav dobri prijatelji, ko se drug drugega dobro spregledajo in oenijo. In iz takih poznanstev se včasih rodi tudi ožje sodelovanje, kupčija, skupni posli. Ljudje o priliki dajo eden drugemu pametne nasvete ali pa enega priporoče svojemu vplivnemu znanцу, da bi zanj posredoval. In to koristno znanstvo je bilo sklenjeno prav v tramvaju, takorekoč mimogrede.

Na klavnic zaplenjene kože

Ljubljana, 12. novembra.

Trgovci z vsem in za vse Dolič iz Livna je pretekli teden prispel v Ljubljano in se v prvi vrsti zanimal za surove volovske, kravje in teleče kože. Imel je lepo zasnovan poslovni načrt, kako bi obogatel na lahek način pri trgovanju s kožami, ko bi jih izvozil iz Ljubljane na Hrvaško. Načrt mu je prekrizal oddelek za pobijanje draginje na glavni policiji.

Trgovci Dolič je ponujal za surove kože 2 do 6 din za kg več, kakor so bile cene maksimirane. Ljubljanski mesarji so bili tega trgovca veseli. Drugače imajo mesarji stalne odjemalce za kože, toda vabljive cene so jih premotile, da so kože prodali temu trgovcu. Plačal jih je dobro in promptno. Dolič je za bikovske kože dajal 28 din za kg, ko stanejo drugače 22 din. Za volovske kože je plačeval 28 do 30 din kg, a je njih maksimirana in stalna cena 26 din kg. Iz teh kož izdelani kruponi bi se podražili za najmanj 20 din pri kg. Policija je Doliču zaplenila do 740 kg raznih bikovskih in volovskih kož v vrednosti nad 21.000 dinarjev. Dolič je bil večerj ovaden sodišču zaradi prestopka po čl. 8 uredbe o kontroli cen.

Pri okrajnem sodišču je zaradi prestopkov po omenjeni uredbi prijavljenih do danes 11 oseb. Sodbe proti trem pekom, s katerimi sta bila peka S. in S. obsojena na 7 dni zapora in 300 din denarne kazni in pek A. na 300 din denarne kazni, nepogojno, so postale te dni pravomočne. Prva dva peka bosta pozvana od sodišča, da nastopita zaporno kazen.

PAB bo dajal kredite občinam za preskrbovalne urade

Belgrad, 12. nov. Ministrski svet je predpisal izpremembo zakona o Privilegirani agrarni banki, po kateri bo ta denarni zavod na temelju posebnega odločka vlade dajal kredite ustanovam, ki imajo po dolobah zadnje vladine uredbe dolžnost organizirati preskrbovalne urade na svoja področja.

Litija

Misijon v Litiji. Na praznik Kristusa Kralja so v litijski župni cerkvi oznanili, da bo v Litiji od 30. novembra do 8. decembra sv. misijon. Misijon bodo vodili duhovniki z Rakovnika. Če je bil kdaj potreben misijon, je v današnjih časih.

Zaskrbljen glas z dežele in še kaj

Preprosta kmečka ženica nam piše:

Vsak dan berem v časopisju, kako in na kakšne načine se mora mestno prebivalstvo ukvarjati, da se lahko vsaj malo dostojno preživlja. Vse da tarejo vsakodnevne skrbi in skrb za vsakdanji kruh. Skrb je posebno sedaj velika, ko so cene tako poskočile, da preprosto ljudstvo ne ve, kam naj bi bolj koristno dalo svoje denare. Pa ne samo vas, meščane, piše ta ženica, tarejo take skrbi, vedeti morate, da tudi naše rame teže vsakodnevne skrbi za življenje, pa nič manjše kot vaše so. V kolikor nam ne teže življenja davki in druge davjave države, pa se najdejo še kmečki oderuhi in vsaki magnati in ti nam pijejo kri. Dogaja se, da bogati posestniki in petični trgovci nočejo dati ubogemu siromaku niti za denar nobenega živeža in čakajo boljših časov. Za siromaka pa jim je sree zaprto, ne brigajo se za njih siromaštvo. Ne brigaj jih, kako se godi njihovim bližnjim, bratom po krvi. Posebno slabo se godi malemu kmetu. Veliki posestniki, ki imajo po 15 ali 25 ha zemlje in obilo pridelka, ti se ne brigajo za one, ki posedujejo mala posestva z največ 5 ha. Ta mala zemlja mora preživljati največkrat mnogočlansko družino. Pa se je nekega dne dogodilo, da je tak skrben oče zaprosil pri vaškem magnatu, za denar seveda, naj mu da nekaj koruze in mleka, pa mu je tak brezsrčnež odgovoril: Že, že, kaj pa bodo moje svinje jedle, če dam vam mleko in koruzo. — Res so to ljudje brez srca! Drugi pa zopet kopicijo pridelke na pridelke in polnijo zaloge svojih skladišč.

Vremensko poročilo

Kraj	Barometer	sko stanje	temperatura v C	relativna vlažnost	Veter (smernost, jakost)	Pada-vine (mm)	Vrsta
Ljubljana	759.2	7.2	3.1	94	10	0	1.9 dež
Maribor	759.9	3.2	0.0	90	10	0	—
Zagreb	763.3	10.0	4.0	90	8	SW ₁	—
Belgrad	764.9	12.0	4.0	80	4	S	—
Sarajevo	760.9	13.0	5.0	90	4	0	—
Vis	763.1	11.0	7.0	80	5	SE ₂	—
Split	763.5	15.0	9.0	60	5	NE ₃	—
Kumbar	763.0	16.0	10.0	80	10	NE ₄	—
Rab	763.3	15.0	8.0	80	10	SSE ₄	—
Dubrovniki	762.4	18.0	9.0	80	5	E ₂	—

Vremenska napoved: Prevladovalo bo oblačno, od časa do časa bo rahlo deževalo.

Koledar

Danes, torek, 12. novembra: Avrelij.
Sreda, 13. novembra: Stanislav.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič — Tržaška cesta 48.

Razstava »Neodvisnih« podaljšana. Razstava »Neodvisnih« je podaljšana do nedelje, 17. t. m. Ker je razstava zelo lepa in ena najboljših, kar jih je bilo kdaj v Ljubljani, zato jo občinstvu zelo priporočamo, da si jo ogleda.

Ljudska univerza in Prirodoslovno društvo v Ljubljani. V sredo, 13. t. m. bo predaval univ. prof. g. dr. Aleksander Maklecov o temi: Tist kot vzrok zločina. Predavanje bo v mali dvorani Filharmonije na Kongresnem trgu ob 20.

Vojaske pregled konj in voz za mesto Ljubljano bo od 30. XI. do 4. XII. t. l. na konjskem sejmišču pri mestni klavnic. Pregledani bodo vsi konji in vozovi, zato jih morajo lastniki brezpogojno pripeljati k pregledu, sicer bodo kaznovani po voj. kaz. zakonu. K pregledu naj lastniki pripeljejo svoje stvari tisti dan in tisto uro, ki jo imajo na pozivu. Kdor poziva ne bil prejel, naj se pred pregledom zgleda v mest. voj. uradu na Amrozevem trgu št. 7-1 soba 3. Do izvršitve pregleda je vsaka odtujitev konj in voz prepovedana.

Prosvetno društvo Trnovo ima v sredo 13. t. m. prosvetni večer pod naslovom »Koroška in kraji, kjer je živila sv. Ema« Predaval bo g. ravn. Vinko Zor. Pojasnjevale bodo predavanje številne ekloptične slike. Prijatelji in člani vljudno vabljani.

Občni zbor Pedagoškega društva se bo vršil v ponedeljek, dne 18. t. m. ob 18 zvečer v dvorani mineraloškega inštituta na univerzi. Opozorjamo na to vse člane ter jih istočasno vabimo na predavanje, ki ga bo imela ob tej priliki ga. Anica Černejeva »Schreinerjevo delo za slovensko pedagogiko«. (Ob 20 letnici njegove smrti.)

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20:

Torek, 12. novembra: »Lepa Vida.« Krstna predstava. Red Kremierski.
Sreda, 13. novembra: »Pohujšanje v dolini šent-florjanski.« Red B.

Četrtek, 14. novembra: »Revizor.« Red Četrtek.
Petek, 15. novembra: »Skrivnice.« Red A.
Sobota, 16. novembra: »Lepa Vida.« Izven.

Opera. — Začetek ob 20:

Torek, 12. novembra: »Grof Luksemburški.« Red Terek.
Sreda, 13. nov.: »Figarova svatba.« Red Sreda.
Četrtek, 14. novembra: »Carmen.« Red Premierski.

Mariborsko gledališče

Torek, 12. novembra, ob 20: »Na dan.« Red A.
Sreda, 13. novembra: Zaprt.
Četrtek, 14. novembra, ob 20: »Na cesaričin ukaz.« Premiera.

Dragin'ske doklade zasebnim nameščencem

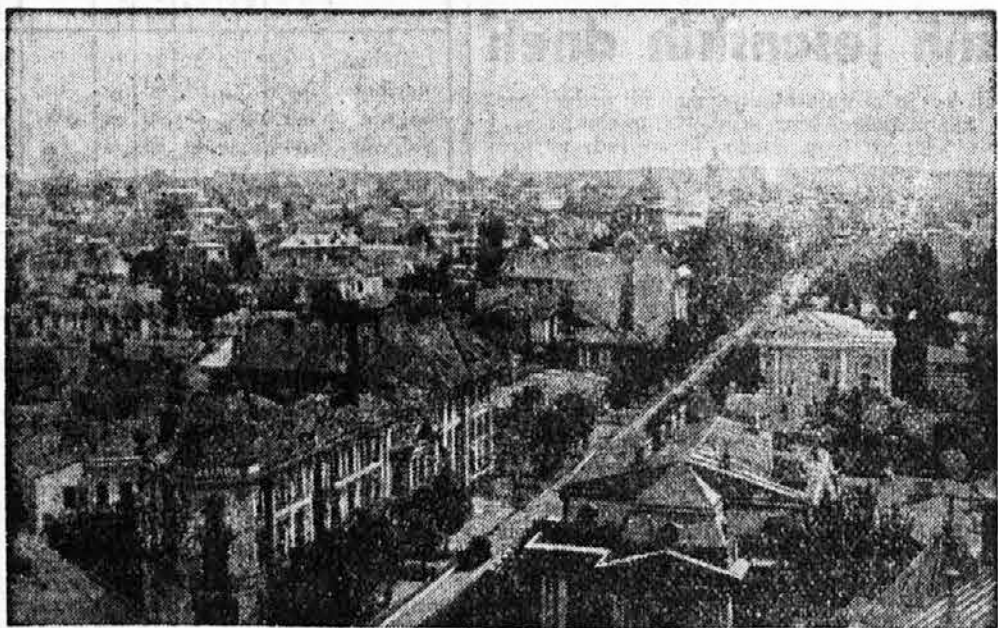
Od Delavske zbornice smo prejeli:

Na kr. bankski upravi je bila v ponedeljek, 11. novembra 1940 poravnalna razprava, katere so se udeležili zastopniki delodajaljskih in nameščenskih organizacij in zastopniki Delavske zbornice in zbornice za trgovino, obrt in industrijo. Poravnalna razprava je sklicala kr. banka uprava zaradi spora, ki je nastal glede izplačevanja draginskih doklad zasebnim nameščencem. Po dvanajseti debati je bila poravnalna razprava odgodena, ker so zastopniki delodajaljskih organizacij ugovarjali, da v smislu uredbe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnanju in razsoditvju niso sporne stranke in da zato tudi nimajo pooblastila, da se s zastopniki nameščenskih organizacij sporazumevajo. O ugovoru zastopnikov delodajaljskih organizacij bo odločevalo ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje in je s strani Delavske zbornice poskrbljeno, da se bo zadeva km. prej rešila.

Priznamo, da je sedanje stanje zadelo vse ljudi in ne samo meščane, in da so po veliki večini tudi mali kmetje in kočarji prizadeti z vsemi tegobami sedanjega življenja. Priznati pa tudi moramo, da država dela na tem, da čimprej predpiše cene življenjskim potrebščinam in oskrbi prebivalstvo s hrano za zimo. Država, predvsem pa banovina, skrbita tudi za javna dela in tako nudita zaslužek delavcem. Seveda pa teh delovnih blagodat ne morejo biti deležni vsi, kajti tudi javnim ustanovam so omejeni krediti. Treba je pač potrpeti, posebno sedaj, ko okoli nas divja vojna morija, in biti hvaležen, da je vsaj nam do zdaj še prisanesla.

Razdejanje po potresu v Romuniji

Po dosedanjih poročilih je potres zahteval nad 10.000 človeških žrtev ter povzročil milijardno škodo

Pogled na del romunske prestolnice Bukarešte, kjer zadnji potres ni pustil skoraj nobene hiše cele.

Že v ponedeljski številki »Slovenskega doma« smo obširno poročali o silovitem potresu, ki se je v zgodnjih jutranjih urah v nedeljo razdejal po vsej Romuniji in prinesel tolikšno razdejanje po neštetihih velikih in manjših mestih in vaseh, da tako ogromne škode in tudi tolikšne zmešnjave in žrtev med ljudstvom najbrž ne bi prinesla še tako huda letalska vojna. In da je bila nesreča še večja, je potres prišel ponoči, ko je vse mirno spalo in je bilo povrhu še deževno vreme. Zelo počasi prihajajo iz Romunije poročila o tem, koliko človeških življenj je zahteval potres in koliko še druge škode je povzročil po mestih, vaseh, prometnih zvezah, telefonskih in drugih napravah, na petrolejskih poljih in drugod. Od včeraj zjutraj do večera pa je bilo le že mogoče zvedeti vsaj za nekatere podrobnosti, čeprav so v primeri s tistimi, ki bodo še prišla, morda še zelo skromne. Med drugim se je dozdej zvedelo naslednje:

Najhuje prizadeti kraji

Razen Bukarešte, kjer je skoraj vse v razvalinah in kje že po prvih poročilih ni ostala cela skoraj nobena hiša, je na pol porušil še celo vrsto drugih večjih mest, med njimi znano petrolejsko središče Ploesti, dalje Giurgiu, Buzau, Ramicul, Campina, Galac, Tekuci, Barlad, Macoresti, Ausiu, Roman in Focsani.

Telefonske zveze so bile v trenutku pretrgane, prav tako tudi električna napeljava. Povsod po mestih in tudi po vaseh je zavladala silovita zmešnjava in ljudje, ki so se v groznem strahu prebudili, so hoteli deloma v kleti ali pa ven na prosto in v temi padali čez kupe razvalin, s katerimi so bile zatrpale ulice in ceste. Radijska postaja v Bukarešti je skušala pregovoriti ljudstvo, naj ostane mirno, vendar jih ni bilo dosti, ki bi ob tej hudi uri ostali mirni pri aparatih in poslušali te tolažilne kliče. Vsak je hotel, kjer se mu je zdelo najbolj varno. Odigrali so se pretresljivi prizori, ki jih ni mogoče popisati.

Pod razvalinami ene same palače 207 mrtvih

Petnajstnadstropna palača »Carlton« v Bukarešti, v kateri je bilo več sto stanovanj s 550 stanovalci, se je podrla. Koliko ljudi je bilo samo tu mrtvih, točno še ni ugotovljeno, izpod razvalin pa so jih do včeraj dopoldne potegnili 40, najmanj 100 jih je bilo živih pokopanih, ker so se še pravčasno zatekli v kleti. Obupno so klicali vse dopoldne po telefonih na pomoč, vendar jim je niso mogli pravčasno dati, ker je bil ta kup razvalin le prevelik. Vsi so se zadušili zaradi pomanjkanja zraka. Poročilo, ki je prispelo iz Bukarešte včeraj popoldne, pa že pravi, da je bilo v celini v palači »Carlton« ubitih najmanj 207 ljudi.

Največji bukareški hotel »Continental« pa so morali zaradi poškodb izprazniti, ker se boje novih potresnih sunkov, zaradi katerih bi tudi tu utegnili najti smrt večje število ljudi. Slovit cerkev ob ulici Calcea Victorici, tako ime-

novana »Bela cerkev«, je tudi razpokana od vrha do tal. Kar deset hiš se je podrlo okoli nje in je tudi število žrtev ogromno. V prestolnici so vse bolnišnice polne ranjencev. Po radiu je vlada poslala prošnjo vsem zdravnikom v državi, naj pomagajo, kolikor le morejo. Zdravstveni inštitut je takoj organiziral zdravniško službo in razposlal posamezne skupine zdravnikov v kraje, kjer je pomoč najnujnejša.

Dokaj čudno pa se zdi, da je 140 m visoka telefonska centrala v Bukarešti vzdržala vse dosedanje potresne sunke. To pripisujejo njeni izredno trdni železni konstrukciji.

Tudi v Ploestiju je razdejanje veliko. Največji hotel je ena sama razvalina, neštete druge palače pa so tako zelo zrahljane, da se boje, da se ne bi vsak trenutek sesule na kup. V takšnem obupnem stanju so n. pr. mestna posvetovalnica, prefektura in trgovska zbornica.

Točne slike o žrtvah in škodi še ni

Po včerajšnjih poročilih je bilo v Bukarešti nad 500 mrtvih, v Campinu nad 100, v Galcu 30, v Focsaniu 30, v Barlanu 15, v Tekuciju 7, nešteto pa tudi po drugih krajih. Vse številke, ki podajajo število mrtvih, pa so še zelo pomanjkljive, ker iz neštetihih krajev poročil zaradi pretrganih zvez sploh še ni. Neprimerno večje pa je vsekakor

število ranjenih in pogrešanih, o katerih tudi še ni mogoče reči, kaj je in kaj bo z njimi. Včeraj so iz Bukarešte sicer poročali, da cenijo celotno število mrtvih na več kot 10.000, nekaj tisočev pa da jih je ranjenih, toda ta številka je gotovo še dosti prenizka. Ko bodo zbrana vsa podrobna poročila, se bo šele videla vsa ogromna nesreča, ki je s tem potresom zadela Romunijo v pravi luči.

Petrolejski obrati so obstali

Najhuje je bilo prizadeto področje med Bukarešto in mestom Buzau, torej najbogatejši petrolejski kraji okoli Ploestija. Tudi petrolejske naprave so utrpeli ogromno škodo, in se celo boje, da ne bi nekateri vrelci sploh za vselej usahnili zaradi tako hudega premika zemeljskih skladov. Gotovo pa je, da bo obrat vsaj po nekaterih petrolejskih podjetjih začasnoma ustavljen, ker so naprave preveč pokvarjene. Tu so izbruhnili tudi požari, a so jih omejili.

Po dosedanjih približnih cenitvah znaša škoda, ki jo je dozdej povzročil ta silni potres okrog

milijarde dinarjev. Vendar pa je to še vse približno ocenjeno, drugič pa iz neštetihih krajev poročil sploh še ni.

Zemlja se še ni pomirila

Kar pa je najhuje, pa je to, da romunsko prebivalstvo tudi še sedaj ne more biti čisto mirno, da bo vse ostalo vsaj pri tem. Ze namreč poročajo o novih potresnih sunkih, ki prinašajo še novo gorje. Se isti dan so ljudje čutili še več novih potresov, ki so bili sicer slabši od prvega, pa so vendar prinesli dosti novega strahu. Tudi včeraj zjutraj se je zemlja spet tresla. Oglasil pa se je pri tej priliki tudi sloviti italijanski potresni strokovnjak Bendandi, ki pa tudi ne napoveduje nič dobrega. Pravi namreč, da po nenadnih sončnih pegah sklepa, da so bili to šele prvi potresni sunki in da je treba kmalu pričakovati še drugih, seveda ne morda ravno v Romuniji spet, pač pa drugod po svetu, kakor v Švici in ob Sredozemskem morju in v obeh Amerikah. Takšne izredno silovite potrese je Bendandi res tudi že prej napovedoval, še pred zadnjim v Turčiji.

Poostrena uredba o cenah v Franciji

Splošno načelo: Cene morajo v glavnem ostati takšne kot so bile 1. septembra 1939, razen v izjemnih primerih.

Svojčas je bila v Franciji izdana uredba, ki je določala cene raznim nužnim življenjskim potrebščinam, kajti zaradi razmer, ki so po porazu nastale v Franciji, je bila takšna uredba gotovo potrebna. Razmere pa so se še poslabšale in tako prisililo vlado, da je omenjeno uredbu spet spremenila, ker je postala premalo stroga. Zdej poročajo iz Vichya v zvezi s tem še naslednje:

V uredbi o določitvi cen so bile izvedene nekatere spremembe. Odslej določa cene vlada po mnenju Osrednjega odbora za določanje cen, ali pa prefekti po mnenju pokrajinskih odborov, ki morajo skrbeti za pravične cene. V glavnem se je treba pri določanju cen držati naslednjih načel: Na splošno se cene ne smejo spremenjati in morajo ostati takšne, kakršne so bile 1. septembra lanske leto. Če so bile med tem časom cene gotovim stvarim zvišane z dovoljenjem oblasti, smejo tudi še v bodoče ostati na isti višini kot zdaj. Izjemno povišanje cen je dovoljeno le v primerih, če so se preveč podražile dotične surovine na tujih tržiščih ali zaradi kakšne višje sile. Če bi bile kakšne stvari po kakovski slabše, kakor so bile dozdej, bo Osrednji odbor cene celo znižal, prav tako tudi v primeru, če bi bili gotovi proizvodi manjši kakor pa so bili prej.

Če se zgodi, da bi bilo kje ustanovljeno kako novo podjetje, potem to podjetje svojih stvari ne bo smelo prodajati dražje kot vsa ostala, že prej obstoječa podjetja. Da pa morda ne bi bilo kakšnih izgovorov, ali da se kdo ne bi izmikal določbam nove uredbi, je vsak trgovec ali industrialec dolžan oblastem prijaviti za svoje proizvode tiste cene, ki so veljale na dan 1. septembra 1939. Nadzorstvo nad tem, ali se trgovci in drugi podjetniki res držijo določb nove uredbi, bodo opravljali posebni urad-

niki, ki bodo od trgovcev smeli vsak čas zahtevati na vpogled potrebne listine, spise in račune, sedanje in lanske. Če ugotovijo pri kom nepravilen postopek, ga morajo prijaviti pristojnim oblastem, ki mu bodo odmerile primerno kazen. Kazni nad neposlušnimi trgovci in drugimi podjetniki bodo denarne in tudi zaporne, in sicer od dveh mesecev do dveh let zapore ali pa v denarju od 16 do 100.000 frankov. V primeru izredno hudega prestopka bodo oblasti organi smeli trgovcu tudi pobrati ves denar. Zgodi se lahko tudi to, da temu ali onemu nepokornemu trgovcu začasnoma ali za vselej zapro trgovino.

RADIO

Program radio Ljubljana

Sreda, 13. novembra: 7 Jutranji koncert — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45 — 12 Okrogli napavi (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Veseli spomini (plošče) — 14 Poročila — 17.30 Dijaška ura — 18 Pojte z nami (g. L. Kramole) — 19.40 Visokošolske in mladinske soc. skrbstvo (gđc. Marija Keržič) — 19 Napovedi, poročila — 19.25 Nac. ura — 19.40 Po domače (plošče) — 20 Vijolinski koncert: g. prof. L. Maranov, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek — 20.45 Plošče zavrtimo — pa malo zaplesimo! — 21.15 Samospevi gđc. Mire Bašič, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Bežigradski pevski zbor.

Drugi programi

Torek, 12. novembra: Belgrad: 20.25 Cesar Frankov kvartet — Zagreb: 20 Prensos — Praga: 19.30 Kvartet — Solija: 20.30 Trio — Beromünster: 20.10 Prensos — Budimpešta: 18.35 Violina — Stockholm-Hörby: 21.10 Madžarska gl. — Ital. postaja: 20.30 Simf. konc. — Sottens: 19 Vok. konc. Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.18 m): 19.40 Poročila v slovenščini — YUF (19.69 m): 0.30 Poročila v slovenščini za Južno Ameriko — YUG (19.69 m): 3.30 Poročila v slovenščini za Severno Ameriko.

Sreda, 13. novembra: Belgrad: 20 Opera — Zagreb: 21 Ork. in vok. konc. — Praga: 18.25 Schillerjeva drama — Solija: 20.30 Thomasova opera »Mignon« — Beromünster: 20.20 Mendelsohnove skladbe — Budimpešta: 19.20 Jazz — Stockholm-Hörby: 20.55 Simf. konc. — Ital. postaja: 19.30 Wagnerjeva opera »Siegfried« — Sottens: 20.30 Flauta.

Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.18 m): 19.40 Poročila v slovenščini — YUF (19.69 m): 0.30 Poročila v slovenščini za Južno Ameriko — YUG (19.69 m): 3.30 Poročila v slovenščini za Severno Ameriko.

Poročila iz Algecirasa pravi, da se med El Penonom in Gibraltarjem nadaljujejo dela pri kopanju prekopa, ki bo odcepil Gibraltar od celine. Angleži nameravajo Gibraltar spremeniti v otok in ga na ta način narediti nedostopnega. Načrt za to delo je že zelo star.

V Španiji so letos pridelali od 39 do 40 milijonov metrskih stotov zrompirja. Za domačo porabo ga bodo imeli dovolj, ne bodo pa ga mogli izvažati.

Smrt ju je pobrala skoro istočasno

Chamberlain, bivši 71-letni angleški ministrski predsednik, ki si je toliko prizadeval, da ne bi Anglija šla v vojno, ker se je pač zavedal, da še ni bila dovolj pripravljena in da je mir boljši od vojne. — Ameriški senator Pittman (na desni), predsednik znanjopolitičnega senata, ki je smatral naravnost za greh, če se ameriške Združene države ne bi na vso moč pripravile na vojno in priskočile z vsemi sredstvi na pomoč Angliji v tej težki preskušnji, kajti po njegovem mnenju bi bilo treba z vso odločnostjo preprečiti načrte evropskih totalitarnih držav, da ne spravijo v nevarnost tudi Amerike.

NISMO EDINI

Roman
podeželskega zdravnika 11

»Iz kakšne rodbine?«

»Ne vem, nisem jo nič vprašal.«

Mož ni mogel samega sebe prepričati, da bi bil kaj zagrešil in si ni znal razlagati ženina vpraševanja. Bil je prepričan, da bo tudi ona to stvar sprejela tako, kakor jo je on. Zdej je videl, da ni res in se je moral zagovarjati:

»Moja bolnica je. Pred kratkim si je zlomila roko, pa zdaj ji je že dobro. Strašno se razumeta s Geraldom. Zna ravnati z njim. Zdi se, kakor da mu je vrstnica. Malček jo ima zelo rad.«

Jessica je spraševala dalje:

»Je ta dama bogata? Kako je pa oblečena?«

Zdravnik je bil v zadregi, zakaj vseh teh podrobnosti res ni vedel. Popraskal se je za ušesom in dejal:

»To pa prosim, vprašaj tvojo gospo Drawbelovo, ta je gotovo vse dobro ogledala in damo od vseh strani ocenila.«

Zena je pa zdaj krenila drugam:

»Mene to zanima zaradi tega, ker si dejal, da zna ta dekle krasno ravnati s Geraldom. Morda pa bi hotela priti k nam in postati Geraldova vzgojiteljica. Saj veš, da bi potrebovali nekoga, da bi se brigal za otroke. Daj mi njen naslov, pisala ji bom in jo vprašala, ako bi privolila...«

»Privolila v kaj?«

»No, da bi prišla k nam in se ubadala s Geraldom in njegovo vzgojo. Kaj to ni dobra misel? Morda ti to ne ugaja?«

Zdravnik je bil spet v zadregi. Kaj takega mu res ni bilo prišlo še na misel in je kar priznal:

»O tem nisem še nič mislil. Zdi se mi pa, da bi ta reč zares ategnila biti dobra.«

Zena se mu je na kratko nasmehnila in odvrnila:

»Ti pa res prav nič ne misliš, dragi. Torej, kje gospodična stanuje?«

»V nekem pensionu.«

»In kako ji je ime?«

»Ha, čaka no, kako se že imenuje. Dekle mi je povedalo samo ime, pa nič drugega. Ime ji je Leni, priimka pa ne vem...«

Zdravnik je premišljal, kaj bi, potem pa se mu je posvetilo:

»Samo trenutek počakaj, v mojem zapisniku mora biti ves njen naslov.«

Zdravnik je naglo stopil po zapisnik in ga dal Jessici, naj bi ona našla naslov. Zena je nekaj časa brskala, potem pa se je začela šaliti, ko je našla ime:

»Leni, hm, Leni... To ni naše dekle, tuje ime ima. Da ni kakšna zamorka z Bornea?«

»O ne, Avstrijka je.«

»Dobro. Tudi arhidijakonova družina je imela Avstrijko za vzgojiteljico. Torej ji bom jutri pisala. Upam, da zna angleško brati. Napisala ji bom, naj pride k nam. Imela bo dobro službo.«

Jessica je še malo počakala, kaj bo mož dejal na to, ko pa ni odgovoril nič, je rekla:

»Zdej pa grem spat, ker me glava boli.«

Doktor Newcome se je prebudil iz svojih misli in rekel:

»Jaz bom pa še malo bral.«

Ko je zena bila že pri vratih, jo je poklical še enkrat ter ji polglasno dejal:

»Prav všeč mi je Jessica, da si prišla na to misel.«

»No, bomo videli. Lahko noč.«

VI.

V življenju Calderburryja se ni tudi vnaprej nič spremenilo, čeprav so listi z evropske celine prinašali razburkane novice:

»Založna v Sarajevu! Nadvojvoda Franz Ferdinand ubit v Sarajevu. Mobilizacija v Avstriji. Ultimatum Srbiji! Nemčija se pripravlja! Ruska unganka!«

To angleško mestice je še naprej živelo svoje mirno in tiho življenje, kakor da je ni sile, ki bi ves ta nepremični Calderburry premaknila iz mrtvila.

Preteklo je bilo nekaj dni, odkar je Jessica pisala mali ple-salki Leni in jo vprašala, ali bi hotela priti k njim. Odgovora še ni bilo.

»Mali doktor« ni imel navade, da bi prav ostro nadzoroval svoje občutke in svoja razpoloženja. Veliko reči v njem in okoli njega se je zgodilo, ne da bi se bil česa prav dobro zavedal. Če bi bil zdaj opazoval samega sebe, bi bil z zažudenjem ugotovil, da je te dni nekam boljše volje. Neprerokoma je poveljal in se smehljaj predse. Hodil je okoli bolnikov, študiral v svoji delavnici in je bil srečen. Gerald je kazal te dni svojo veliko ljubezen in mu nenehno celo zašepetal, da bo te dni prišla Leni in da bo ostala pri njih. Toda nikar naj ne sprašuje mame nič o tem, dokler mu ne bo sama povedala.

Zdravnik je bil vesel, ker je vedel, kaj bo prihod novega človeka v hišo pomenil za njegovega otroka, ki mu je bil vse. Zdelo se mu je, da bo z otrokovo srečo prišla sreča na vso družino, zato je tudi sam komaj pričakoval, da bi Leni prišla.

Nekega dne je pod večer doktor celo vzel iz omare svoje stare gosli, navil popuščene strune, razgrnil na stojalu note in začel igrati. Jessica ga je gledala nekam čudno, zakaj že veliko časa je preteklo od tedaj, ko sta skupaj igrala: ona klavir, on gosli. Zdej pa so se spet razlil iglasovi zdravnikovih gosli po sobah.

Zaradi Geralda sta imela spet spor. Ko se je zdravnik nekega večera vrnil domov, je že pred vrati zaslišal, da fantič joka. Brž je po stopnicah stekel v njegov sobo. Našel je Geralda, kako je v temi čepel sključen v najbolj mračnem kotu. Hotel je prižgati luč, pa v njej ni bilo žarnice. Naglo je pograbil malčka, ga spravil v posteljo in ga skušal pomiriti. Začel ga je spraševati, kaj se je zgodilo.

Mama ga je kaznovala, ker ni pri večerji nekaj poslušal in ga poslala spat v temno sobo. Odnese mu je celo žarnico...